

Genomlysning av boendekedjan för våldsutsatta

Oktober 2024

start.stockholm

Genomlysning av boendekedja för våldsutsatta

Oktober 2024

Dnr: SOF 2024/671

Utgivare: Socialförvaltningen

Kontaktperson: Marie Haesert och Linn Hemmingsson

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund.....	5
Genomlysning av boendekedjan för våldsutsatta	5
Kartläggning	5
<i>Målgrupp</i>	<i>5</i>
Metod	5
<i>Enkät till RVT.....</i>	<i>5</i>
Resultat	6
<i>Målgruppens bakgrundsvariabler.....</i>	<i>6</i>
<i>Ordinarie boendeform</i>	<i>7</i>
<i>Förekommande behov av boendelösning vid tidpunkt för aktualisering vid RVT</i>	<i>8</i>
<i>Boendesituation vid avslut av ärende</i>	<i>9</i>
<i>Behov av hjälp med långsiktig boendelösning</i>	<i>10</i>
<i>Andra behov som beaktats vid val av bostad</i>	<i>11</i>
<i>Förtursenheten Bostadsförmedlingen AB.....</i>	<i>12</i>
Sammanfattning och kommentarer	14

Inledning

Situationen på bostadsmarknaden är i de flesta av Sveriges kommuner mycket ansträngd och många människor, framförallt personer utan fast arbete, med låg inkomst och avsaknad av boendereferenser, har svårt att hitta en bostad. Våldsutsatta personers förutsättningar att själva tillgodose sina behov av bostad är mot bakgrund av detta i högsta grad avhängiga av individuellt ekonomiskt och socialt kapital i form av inkomster och sociala nätverk.¹

I Länsstyrelsens rapport *Till stadigvarande boende*² framkommer att efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende är det inte ovanligt att våldsutsatta kvinnor och barn har svårt att komma vidare till ett stadigvarande boende. Följderna kan bli att våldsutsatta hamnar i kortsiktiga boendelösningar, till exempel hotell eller vandrarhem eller återplaceras i skyddat boende. Det kan också innebära att den våldsutsatta tvingas återgå till den som utövar våldet

Målgruppen våldsutsatta är relativt vanligt förekommande i två kartläggningar som Stockholms stad gör regelbundet, avseende personer som lever i hemlöshet i Stockholms stad respektive barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden. Den senaste kartläggningen av personer som lever i hemlöshet i Stockholms stad från år 2022 visade att för 14 procent av de kvinnor som ingick i kartläggningen var våld i nära relation orsak till hemlöshetsituationen.³ Av kartläggningen av barnfamiljer med socialtjänstkontakt som lever i osäkra boendeförhållanden i Stockholms stad från år 2023 framgick att våld i nära relation var den vanligaste anledningen (motsvarande 27 procent av samtliga kartlagda barnfamiljer) till att av familjerna befann sig i en osäker boendesituation.⁴ Resultaten av dessa kartläggningar visar att våld i nära relation är en vanlig och alltmer oftare förekommande orsak till att en barnfamilj hamnar i osäkra boendeförhållanden och att vuxna personer hamnar i en hemlöshetsituation.

¹ Utredning av hinder för våldsutsatta att få förtur till bostad. Dnr SOF 2023/59

² Länsstyrelsen i Västerbottens län (2022) *Till stadigvarande boende Kartläggning av kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende.*

³ [Bilaga 1 - Rapport, Kartläggning av personer som lever i hemlöshet i Stockholms stad 2022](#), s. 30, tabell 12a.

⁴ [Rapport - Barnfamiljer med socialtjänstkontakt i Stockholms stad som lever under osäkra boendeförhållanden 2023](#), s. 15, tabell 8a.

Bakgrund

Socialnämnden har under 2024 i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna, SHIS Bostäder och Bostadsförmedlingen i Stockholm AB genomföra en genomlysning av hur boendekedjan ser ut för våldsutsatta.

Genomlysning av boendekedjan för våldsutsatta

Kartläggning

Målgrupp

Kartläggningen omfattar personer som är 18 år eller äldre med behov av akut och långsiktig boendelösning eller långsiktig boendelösning.

Personer som endast hade behov av akut boendelösning inkluderades inte.

Metod

Enkät till RVT

Inom ramen för uppdraget har socialförvaltningen tagit fram en enkät (se bilaga), för att kartlägga hur boendekedjan för våldsutsatta ser ut.

Enkäten har skickats till alla relationsvårdsteam (RVT) i Stockholms stad, där handläggare har registrerat personer (anonymt) som har haft behov av bostad på grund av våldsutsatthet. De har bland annat registrerat vilken typ av boende personen var i behov inledningsvis, vilka boendeinsatser personen har haft under tiden personen har varit aktuell och om handläggaren bedömde att personens behov av långsiktigt och stadigvarande boende hade tillgodosetts vid tiden för avslut.

Handläggarna registrerade samtliga ärenden som avslutades under perioden 1 maj till 30 juni 2024 på RVT. Ärenden som blev aktuella och avslutas under nämnda period inkluderades också.

Vid insamlingen av data har påminnelse skickats ut till RVT vid ett flertal tillfällen. Totalt sett har stadsdelsförvaltningarna rapporterat in 30 ärenden. Två stadsdelsförvaltningar återkom under

datainsamlingsperioden och meddelade att de inte hade något ärende alls inom ramen för aktuell definition.

Bedömningen är att de 30 ärenden som har rapporterats in inte är samtliga ärenden. Den bedömningen kan göras genom att jämföra uppgifterna mot annan insamling⁵ av motsvarande uppgifter som socialförvaltningen har gjort. Sannolikt finns därför en undertäckning och resultaten bör mot bakgrund av detta tolkas med försiktighet.

Resultat

Det är första gången som en genomlysning av boendekedjan för våldsutsatta genomförs och det finns därför inga jämförande resultat.

Totalt avslutades 30 ärenden under den aktuella perioden. Ärenden kommer från följande stadsdelsförvaltningar;

- Bromma
- Farsta
- Hägersten-Älvsjö
- Hässelby-Vällingby
- Järva
- Kungsholmen
- Norra innerstaden
- Skarpnäck
- Skärholmen

Målgruppens bakgrundsvariabler

Av de 30 inrapporterade ärendena var 28 kvinnor och två män. 14 av de inrapporterade ärendena avsåg personer boende med minderåriga barn (elva personer på heltid och tre personer på deltid).

Åldersspannet avseende ärenden för inrapporterade personer har en stor spridning. Den yngsta inrapporterade personen är född år 2004 och den äldsta inrapporterade personen år 1966. Hälften av de inrapporterade personerna är födda före år 1989 och hälften efter.

Det är en stor spridning i hur länge personerna har varit aktuella på RVT. Hälften av aktualiteterna har mer än 208 dagar och hälften färre. Det längsta antalet dagar är fyra och det högsta är 819.

⁵ [Ta del av socialtjänstrapporten 2023 \(stockholm.se\)](https://www.soc.se/rapporter/2023/03/20230301-socialtjanstrapporten-2023)

Den huvudsakliga försörjningen för de 30 inrapporterade personerna var försörjningsstöd följt av arbetsinkomst, ersättning från Försäkringskassan och studiemedel.

Tabell 1 Personens huvudsakliga försörjning

Personens huvudsakliga försörjning	Totalt antal	Därav antal med minderåriga barn
Arbetsinkomst	8	4
Försörjningsstöd	9	5
Ersättning från Migrationsverket	0	0
Ersättning från Försäkringskassan	5	3
Försörjd av partner eller släkting	1	0
Pension	0	0
Studiemedel	5	1
Annat	2	1
Vet ej	0	0

Ordinarie boendeform

Inneboende utan kontrakt (exempelvis hemma hos föräldrar) är den vanligaste boendeformen när behovet av stöd uppstod. Fem personer bodde i hyresrätt medan fem personer bodde i andrahand med kontrakt. Ytterligare tre personer var inneboende med kontrakt medan fyra personer hade boende beviljat av socialtjänsten.

Tabell 2 Persons boendesituation vid aktualisering på RVT

Vilken boendesituation hade personen när behovet av hjälp med boende uppstod (oavsett minderåriga barn eller inte)?	Totalt antal	Därav antal personer som bor ihop med minderåriga barn
Hyresrätt (hyr själv eller med partner)	5	1
Bostadsrätt (äger själv eller med partner)	1	0
Villa (äger själv eller med partner)	0	0
Inneboende med kontrakt	3	2
Inneboende utan kontrakt (t ex hemma hos föräldrarna)	6	0
Andrahandsboende med kontrakt	5	2

Andrahandsboende utan kontakt	2	1
Boende från socialtjänsten	4	3
Hemlös	0	0
Annan	4	4
Vet ej	0	0

Förekommande behov av boendelösning vid tidpunkt för aktualisering vid RVT

Vid aktualisering på RVT var 18 personer inledningsvis i behov av skyddat boende. Sju personer var i behov av annat boende, två stycken var i behov av tillfälligt boende med stöd av ekonomiskt bistånd och två personer i behov av boende hos SHIS Bostäder.

Tabell 3 Boendetyper som person hade behov av inledningsvis

Typ av boende personen var i behov av inledningsvis	Totalt antal	Därav antal personer som bor ihop med minderåriga barn
Skyddat boende	18	8
Jourlägenhet	0	0
SHIS Mellanbo	1	0
SHIS Avtalat boende	1	1
Annan genomgångsbostad beviljad av RVT	0	0
Tillfälligt boende från ekonomiskt bistånd	2	1
FoT	0	0
Annan	7	4
Vet ej	1	0

I tabell 4 redovisas de boendeinsatser som personer har haft under tiden de varit aktuella på RVT. En person kan ha varit aktuell för flera boendeinsatser under tidsperioden personen varit aktuell på RVT.

Lite mer än hälften av personerna har varit placerade på skyddat boende, tio personer har varit aktuella för SHIS Bostäder och åtta personer har fått tillfälligt boende med stöd av ekonomiskt bistånd.

Tabell 4 Boendeinsatser under tiden person varit aktuell på RVT

Vilka boendeinsatser har personen haft under tiden personen har varit aktuell? Besvara var och en från a) till h).	Totalt antal	Därav antal personer som bor ihop med minderåriga barn
a) Skyddat boende	17	6
b) Jurlägenhet	1	1
c) SHIS mellanbo	6	4
d) SHIS avtalat boende	4	3
e) Annan genomgångsbostad beviljad av RVT	1	1
f) Tillfälligt boende från ekonomiskt bistånd	8	2
g) FoT	1	1
h) Annan	4	2

Boendesituation vid avslut av ärende

I enkäten svarade handläggarna för hur boendesituationen såg ut vid avslut av ärendet, vilket framgår i tabell 5 nedan. Det är flest antal personer (åtta stycken) som bor inneboende utan kontrakt, sju personer som bor på SHIS Avtalat boende följt av sex personer som bor i hyresrätt som personen hyr själv eller med partner.

Tabell 5 Boendesituation vid avslut av ärendet

Boendesituation vid avslut ärende.	Totalt antal	Därav antal personer som bor ihop med minderåriga barn
Hyresrätt (hyr själv eller med partner)	6	3
Bostadsrätt (äger själv eller med partner)	0	0
Villa (äger själv eller med partner)	0	0
Inneboende med kontrakt	3	0
Inneboende utan kontrakt (t ex hemma hos föräldrarna)	8	3
Andrahandsboende med kontrakt	2	1
Andrahandsboende utan kontakt	0	0

Boende från socialtjänsten	3	1
SHIS Mellanbo	0	0
SHIS Avtalat boende	7	5
Boende från socialtjänsten utanför kommunen	1	1
Hemlös	0	0
Annat	0	0
Vet ej	0	0

Av de totalt 30 ärendena bedömde handläggarna att 15 personer, det vill säga hälften av samtliga inrapporterade personer, vid tiden för avslut hade ett boende som tillgodosåg personens behov. För 13 personer bedömdes inte behov av stadigvarande boende vara tillgodosett vid tidpunkt för ärendets avslut.

Tabell 6 Har personens boendebehov tillgodosetts?

Bedömer du att personens behov av långsiktig och stadigvarande boende hade tillgodosetts vid tiden för avslut?	Totalt antal	Därav antal personer som bor ihop med minderåriga barn
Ja	15	7
Nej	13	7
Vet ej	2	0

Behov av hjälp med långsiktig boendelösning

I enkäten fick RVT ange olika orsaker till varför personerna inte själva kunde ordna en mer långsiktig boendelösning. Tabellen redovisar olika stödbehov som inrapporterande handläggare identifierat. Observera att frågan har fler än ett svarsalternativ.

Tabell 7 Personens behov av stöd till stadigvarande boende

Varför behövde personen hjälp långsiktigt med boendet? Besvara var och en från a) till f).	Totalt antal	Därav antal personer som bor ihop med minderåriga barn
a) Saknade egen försörjning eller har för låg inkomst	Ja	23
	Nej	7
	Vet ej	0

b) Stod ej i bostadskön i Stockholm	Ja	7	2
	Nej	20	11
	Vet ej	3	1
c) Stod i bostadskön men har för få dagar	Ja	16	7
	Nej	9	5
	Vet ej	5	2
d) Saknade kapital för att köpa bostad	Ja	28	13
	Nej	1	1
	Vet ej	1	0
e) Betalningsanmärkningar, skulder och dylikt som gör att personen ej godtas som hyresgäst	Ja	4	2
	Nej	23	11
	Vet ej	3	1
f) Behov av stöd i boendet t.ex. socialpsykiatri	Ja	9	3
	Nej	19	11
	Vet ej	2	0

Merparten av ärendena (28 personer) saknade kapital för att kunna köpa en egen bostad. 23 personer saknade egen försörjning eller hade för låg inkomst för att kunna skaffa en egen bostad. Mer än hälften (16 av 30) inrapporterade personer stod i den kommunala bostadskön men hade för få dagar för att ha möjlighet att få en bostad den vägen. Nio personer hade behov av stöd i boendet exempelvis på grund av omfattande psykiatrisk problematik och fyra personer hade en skuldsättningsproblematik som gjorde att de inte godkändes som förstahandshyresgäster.

Andra behov som beaktats vid val av bostad

I vissa fall har personer utöver sin våldsutsatthet andra behov som behöver beaktas vid val av boende. Det kan vara stödbehov som bottnar i en missbruksproblematik eller fysiska eller intellektuella funktionsnedsättningar. De våldsutsatta personer som rapporterats in till kartläggningen kan ha ett eller flera behov som behöver beaktas, varför frågan har fler än ett svarsalternativ.

Sett till antalet ärenden var det vanligaste stödbehovet relaterat till psykisk ohälsa (elva personer), följt av behov av boendestöd (nio

personer). Fyra personer rapporterades ha ett missbruk medan tre personer rapporterades ha intellektuell funktionsnedsättning.

Tabell 8 Andra behov som beaktats vid val av boende

Vilka eventuella behov hade personen vid val av bostad? Besvara var och en från a) till g).	Totalt antal	Därav antal personer som bor ihop med minderåriga barn	
a) Missbruk	Ja	4	2
	Nej	26	12
	Vet ej	0	0
b) Psykisk ohälsa	Ja	11	3
	Nej	18	11
	Vet ej	1	0
c) Fysisk funktionsnedsättning som kräver fysiska tillgänglighetsanpassningar	Ja	1	1
	Nej	29	13
	Vet ej	0	0
d) Intellektuell funktionsnedsättning	Ja	3	1
	Nej	27	13
	Vet ej	0	0
e) Personlig assistans eller hemtjänst i boendet	Ja	1	0
	Nej	28	14
	Vet ej	1	0
f) Boendestöd	Ja	9	3
	Nej	19	11
	Vet ej	2	0
g) Annat	Ja	1	1
	Nej	22	11
	Vet ej	7	2

Förtursenheten Bostadsförmedlingen AB

Av de 30 ärenden som var i behov av en långsiktig boendelösning var det fyra personer som ansökt om förtur i bostadskön. Tre av dessa personer hade fått avslag på sina ansökningar medan ett ärende hade beviljats förtur. Gällande en person kände inte

inrapporterande handläggare till huruvida personen hade ansökt om förtur eller inte.

Tabell 9 Antal personer som ansökt om förtur i bostadskön

Under den tid personen var aktuell på RVT, ansökte personen om förtur i bostadskön?	Totalt antal	Därav antal personer som bor ihop med minderåriga barn
Ja, och blivit beviljad	1	1
Ja, och fått avslag	3	3
Nej	25	9
Vet ej	1	1

Av de tre personer som fått avslag på sina ansökningar om förtur i bostadskön var det en som fick avslag på sin ansökan för att personen bedömdes ha egna möjligheter att ordna bostad. För övriga två kände inte de inrapporterande handläggarna till avslagsorsaken.

I tabell 10 nedan redovisas den huvudsakliga orsaken till varför de aktuella personerna inte ansökte om förtur i bostadskön. Den vanligaste kända orsaken var att hotbilden inte bedömdes vara tillräckligt allvarlig. Gällande sju personer har orsaken rapporterats in som "annat". Det framgår inte i enkätsvaren vad "annat" står för. Av enkätsvaren framgår att tre personer inte varit folkbokförda i Stockholm i två år samt att tre personer bedömdes ha egna möjligheter att ordna bostad.

Tabell 10 Orsak till att personen inte sökte om förtur i bostadskön

Vilken var den huvudsakliga orsaken till att personen inte sökte om förtur i bostadskön?	Totalt antal	Därav antal personer som bor ihop med minderåriga barn
Inte varit folkbokförd i Stockholm i 2 år	3	1
Hotbilden bedöms inte vara tillräckligt allvarlig	8	2
Personen bedöms ha egna möjligheter att ordna bostad	3	1
Avsaknad av boendereferenser	2	1
På grund av skulder	0	0
Annat	7	2
Vet ej	2	2

Ska ej svara	5	5
--------------	---	---

Sammanfattning och kommentarer

I detta avsnitt redovisas en sammanfattning av resultat samt förvaltningens kommentarer kring resultaten.

Som belyses under metodavsnittet är bedömningen att de 30 ärenden som har rapporterats in sannolikt inte är samtliga aktuella ärenden vilket tyder på en undertäckning. De resultat som presenteras i rapporten bör därför tolkas med försiktighet.

Av de 30 inrapporterade ärendena var det 14 personer som bodde med minderåriga barn (elva personer på heltid och tre personer på deltid). Det framgår inte av enkätsvaren hur många barn det rörde sig om. Oavsett hur många barn det faktiskt rör sig om kan konstateras att dessa barn lever i en stor utsatthet och att deras situation därför behöver uppmärksammas, eftersom barn som upplever våld i familjen är brottsoffer.

Enkätresultaten indikerar att många av de barn som förekommer i kartläggningen erfar en mångdimensionell utsatthet: ett antal personer befann sig i en osäker boendesituation (inneboende eller i andra hand med eller utan kontrakt), åtta av de 14 personerna som bodde med minderåriga barn hade försörjningsstöd eller ersättning från Försäkringskassan som huvudsaklig försörjning,⁶ ett antal uppgavs ha psykisk ohälsa och eller missbruk som behövde beaktas vid val av boende och flera av dem hade också behov av boendestöd.

Under tiden som personerna var aktuella på RVT var det lite mer än hälften av personerna som inledningsvis var i behov av skyddat boende. Av dessa bodde åtta personer med minderåriga barn.

De boendeinsatser som var aktuella under tiden som personerna varit aktuella på RVT skiljer sig till viss del åt om personen bodde med minderåriga barn eller inte. Exempelvis bodde fler (sju personer) våldsutsatta med minderåriga barn inom SHIS Bostäder än vad ensamstående våldsutsatta (tre personer) gjorde. Vid tidpunkt för ärendets avslut var det fem personer med minderåriga

⁶ Det förhållandet att en minoritet av de personer som lever i hemlöshet eller i osäkra boendeförhållanden försörjer sig genom lönearbete är genomgående i såväl Socialstyrelsens nationella kartläggningar av hemlöshet som i stadens egna kartläggningar av hemlöshet och osäkra boendeförhållanden.

barn som bodde på SHIS Avtalat boende, tre som bodde i hyresrätt, tre som bodde inneboende utan kontrakt, en som bodde i andra hand med kontrakt och en som hade boende från socialtjänsten i annan kommun.

Merparten av det totala antalet ärenden (28 personer) bedömdes behöva långsiktig hjälp med boende på grund av att de saknade kapital för att köpa bostad. Av dessa 28 personer bodde 13 personer (något mindre än hälften) med minderåriga barn. Majoriteten av personerna med minderåriga barn rapporterades sakna egen försörjning eller tillräcklig inkomst för att kunna skaffa en egen bostad. Resultaten tyder på att de personer som rapporteras in till kartläggningen och som bedöms sakna resurser att ta sig in på den reguljära bostadsmarknaden till del överlappar den av socialförvaltningen kartlagda målgruppen barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden. Höga trösklar in till bostadsmarknaden påverkar socioekonomiskt resurssvaga våldsutsattas förutsättningar att tillgodose sina behov av långsiktiga boendelösningar i betydligt högre utsträckning än mer socioekonomiskt resursstarka våldsutsattas förutsättningar, även om våldet förekommer i alla samhällsgrupper.

I enkäten skulle handläggarna ange om de bedömde att personens behov av långsiktigt och stadigvarande boende hade tillgodosetts vid tiden för avslut. För 13 personer varav sju personer med minderåriga barn, bedömdes inte behov av stadigvarande boende vara tillgodosett vid tidpunkten för ärendets avslut.

Fyra av de inrapporterade personerna hade ansökt om förtur i bostadskön. Av dessa fyra hade tre fått avslag medan en person beviljats förtur. Samtliga personer som ansökt om förtur bodde vid tillfället för ansökan med minderåriga barn. Av de som inte ansökt om förtur är den vanligaste orsaken att hotbilden av socialtjänsten inte bedömts vara tillräckligt allvarlig. Tre personer hade inte ansökt då de vid tillfället för kartläggningen inte varit folkbokförda i Stockholms stad i två år.

Socialtjänstens ansvar

Socialnämnden har ett generellt ansvar för brottsoffer, och ska särskilt beakta kvinnor och barn som utsatts för våld eller andra övergrepp (5 kap. 11§ andra stycket SoL). I socialtjänstlagen finns inga bestämmelser som ger bostadslösa en allmän rätt att få en bostad av socialtjänsten. Däremot bör socialtjänsten erbjuda våldsutsatta personer stöd och hjälp att ordna stadigvarande boende (se allmänna råd till 6 kap. 1 § HSLF-FS 2022:39).

Det är betydelsefullt att tidigt i kontakten med en våldsutsatt person påbörja planering för stadigvarande boende. Detta belyser bland andra Länsstyrelsen Västerbotten i en kartläggning⁷ av kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende. Att redan vid placering i skyddat boende påbörja planering och möjliga insatser till stadigvarande boende är enligt rapporten en framgångsfaktor, vilket bekräftas av flera av civilsamhällets organisationer.

Det kan avslutningsvis konstateras att för närmare hälften av de kartlagda personerna var inte behoven av stadigvarande boende tillgodosedda vid tidpunkten för ärendenas avslut.

⁷ Länsstyrelsen i Västerbottens län (2022). *Till stadigvarande boende Kartläggning av kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende.*